Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Rok VIII **Nr. 7—8.**

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Wilno, dnia 1 lipca 1931 r.

Redakcja i Administracja:
Wilno, Wolana 10. Kuratorjum Okr. Szk. Wil. Konto P. K. O. Nr. 30.466.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Część urzędowa.

92.

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 maja 1931 r. Nr. III. D. 1533/31

o egzaminach uproszczonych dla eksternów przy szkołach dokształcających zawodowych.

Na podstawie § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 14 sierpnia 1930 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 588), oraz § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1 kwietnia 1931 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 414), zarządzam co następuje:

§ 1. Wymienieni w § 2 wskazanego wyżej rozporządzenia sprzedawcy i ekspedjenci sklepowi i księgarscy mogą otrzymać zezwolenie na składanie uproszczonego egzaminu z kursu szkoły dokształcającej zawodowej publicznej jako eksterni.

§ 2. Warunkiem udzielenia kandydatowi zezwolenia na składanie egzaminu jest stwierdzenie przez Kuratorjum istnienia jednego z następujących powodów nieukończenia szkoły dokształcającej zawodowej:

1) brak takiej szkoły w czasie odbywania przez kandydata praktyki i to nietylko brak szkoły w miejscowości, gdzie kandydat odbywał praktykę, ale i w miejscowości, gdzie w tym czasie zamieszkiwał, jeżeli przytem najbliższa miejscowość, w której znajdowała się szkoła dokształcająca zawodowa, jest oddalona ponad 4 klm. od miejscowości wyżej wymienionych i brak z nią dogodnej komunikacji (np. kolej, tramwaj, autobus);

2) powstanie szkoły w czasie, kiedy kandydat odbył już część praktyki, tak że pomimo pilnego uczęszczania do szkoły nie zdążył jej ukończyć i w chwili ukończenia praktyki brak mu było do ukończenia szkoły więcej niż $1/2$ roku;

3) wydanie kandydatowi zaświadczenia o odroczeniu obowiązku uczęszczania do szkoły na podstawie § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego z dnia 31 grudnia 1924 r. o wykonaniu obowiązku szkolnego przez młodocianych (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 40 r. 1925);

4) zwolnienie ucznia ze szkoły dokształcającej zawodowej ze względów uniemożliwiających wspólne nauczanie (stan zdrowia ucznia, bardzo posunięty wiek);

5) przerwanie uczęszczania do szkoły dokształcającej zawodowej wskutek powołania ucznia do odbywania czynnej służby wojskowej;

6) uczęszczanie kandydata w czasie praktyki do innej szkoły, niż szkoła dokształcająca zawodowa, lub posiadanie przez niego takiego wykształcenia, które nie mogło być uznane przez władze szkolne państwowe za równowartościowe z wykształceniem, jakie daje ukończenie szkoły dokształcającej zawodowej.

Od dnia 1 września 1931 r. kurator Okręgu Szkolnego może nie uznać braku szkoły dokształcającej zawodowej za powód, usprawiedliwiający nieukończenie szkoły, jeżeli w danej miejscowości istnieją warunki utworzenia takiej szkoły, a szkoła nie powstała, pomimo że na jej prowadzenie kurator zapewnił gminie miejscowej pomoc materjalną ze Skarbu Państwa w wysokości ustalonej dla danego okręgu.

Powody wymienione wyżej w punkcie 6 mają zastosowanie tylko do kandydatów, którzy pełnili obowiązki sprzedawców i ekspedjentów sklepowych i księgarskich w chwili wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323) t. j. w dniu 24 lipca 1928 r.

§ 3. Egzaminy będą się odbywały przed Komisjami Egzaminacyjnemi, utworzonemi przy publicznych szkołach dokształcających zawodowych, handlowych lub z oddziałami handlowemi, a w braku takich szkół przy publicznych szkołach dokształcających zawodowych ogólnych. W wyjątkowych wypadkach Komisje mogą być tworzone przy szkołach dokształcających handlowych prywatnych, uznanych przez Państwo.

Komisje Egzaminacyjne powołuje kurator Okręgu Szkolnego i wyznacza miejsce ich urzędowania.

W skład Komisji wchodzi przewodniczący i co najmniej 1 egzaminator dla przedmiotów zawodowych i 1 — dla przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych.

Jednocześnie z wyznaczeniem członków Komisji kurator Okręgu Szkolnego wyznacza ich zastępców.

Członkami Komisyj Egzaminacyjnych i zastępcami mogą być nauczyciele szkoły dokształcającej zawodowej, przy której Komisja zostaje utworzona. Kierownik tej szkoły wchodzi z reguły do Komisji, jako jej członek.

Nadzór nad egzaminami sprawuje Kuratorjum Okręgu Szkolnego. Delegatowi Kuratorjum przysługuje prawo stawiania pytań podczas egzaminu.

§ 4. Komisja Egzaminacyjna używać będzie pieczęci szkoły dokształcającej zawodowej, przy której będzie utworzona i będzie się posługiwała drukami zaleconemi przez władze szkolne państwowe.

Akta Komisji przechowuje każdorazowy przewodniczący Komisji i przekazuje je protokólarnie na zlecenie kuratora Okręgu Szkolnego, albo swojemu następcy, albo Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

§ 5. Egzaminy mają się odbywać zasadniczo 2 razy do roku, w kwietniu i w listopadzie. Kurator Okręgu Szkolnego może w razie potrzeby wyznaczyć egzaminy w innych terminach.

§ 6. Podanie o udzielenie zezwolenia na składanie egzaminu kandydaci wnoszą do właściwego Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Do podania należy dołączyć:

1) krótki i zwięzły życiorys kandydata, napisany własnoręcznie,

2) metrykę urodzenia (wyciąg),

3) dowód ukończenia 4-letniej praktyki,

4) 2 fotografje z poświadczeniem tożsamości,

5) dowód stwierdzający, że kandydat nie miał możności uczęszczania do szkoły dokształcającej zawodowej względnie jej ukończenia i odpowiada warunkom wymienionym w § 2, w p. 1—5,

6) dowód stwierdzający posiadane wykształcenie.

§ 7. Na podstawie podania Kuratorjum rozstrzyga o dopuszczeniu kandydata do egzaminu, wyznacza miejsce i termin egzaminu i przesyła podanie kandydata wraz załącznikami przewodniczącemu właściwej Komisji Egzaminacyjnej.

Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej zawiadamia pisemnie kandydata o decyzji Kuratorjum i o terminie egzaminu.

§ 8. Kandydaci dopuszczeni do egzaminu składają przed egzaminem na ręce przewodniczącego Komisji opłatę w wysokości 15 zł. W razie zgłoszenia się do egzaminu większej liczby kandydatów przewodniczący Komisji może wystąpić do Kuratorjum z wnioskiem o zmniejszenie opłaty za egzamin. Opłaty egzaminacyjne po pokryciu wszystkich kosztów, związanych z urzędowaniem Komisji Egzaminacyjnej, dzieli się w różnych częściach między członków Komisji.

§ 9. Egzamin obejmuje 2 grupy przedmiotów: grupę A—przedmioty ogólnokształcące i pomocnicze i grupę B—przedmioty zawodowe. Egzamin ma się odbywać częściowo piśmiennie, częściowo ustnie i ma na celu stwierdzenie, że ogólny poziom przygotowania kandydata może być uznany za odpowiadający przygotowaniu kończących szkoły dokształcające zawodowe handlowe.

Materjał egzaminacyjny.

Przedmioty grupy A:

1) język polski: dobre, wyraźne czytanie i opowiadanie przeczytanego ustępu; napisanie oferty, zamówienia, pokwitowania, zaświadczenia, telegramu na dany temat, ogłoszenia, podania do władz;

2) nauka o Polsce: a) ogólne wiadomości z dziedziny krajoznawstwa: geograficzne położenie Polski, granice, państwa graniczne, podział administracyjny (województwa, powiaty, gminy); b) ogólne wiadomości o powstaniu, dziejach i upadku Państwa Polskiego oraz jego odnowieniu; c) ogólne wiadomości z dziedziny nauki o obywatelstwie: Konstytucja, Prezydent, Sejm i Senat, Rząd, prawa i obowiązki obywatela Państwa, samorząd, ustawa przemysłowa, samorząd gospodarczy, ustawy o czasie pracy, o pracy młodocianych i kobiet, o urlopach, o umowie o pracę pracowników umysłowych, o związkach zawodowych, o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, o ubezpieczeniu na wypadek choroby, o sądach pracy;

3) rachunki: cztery działania nad liczbami całkowitemi i ułamkami dziesiętnemi oraz przekształcanie ułamków zwykłych w dziesiętne, stosunek procentowy, metryczne oraz częściej używane inne miary i wagi, obliczanie pól prostokąta, równoległoboku, trójkąta, koła, obliczanie pojemności sześcianu, walca, ostrosłupa, stożka; rozwiązywanie łatwych zadań z dziedziny bezpośrednio związanej z zawodem egzaminowanego (obliczanie ceny, kosztów przeprowadzenie prostej kalkulacji ceny własnej i ceny sprzedażnej).

Przedmioty grupy B:

4) rachunkowość handlowa: obliczanie procentów, dyskonto weksli najważniejsze waluty, wiadomości podstawowe z księgowości, niezbędne przy prowadzeniu mniejszego przedsiębiorstwa. Egzaminowany może wykazać znajomość prowadzenia albo księgowości pojedyńczej, albo podwójnej, albo wreszcie uproszczonej amerykańskiej;

5) ogólne wiadomości z dziedziny towaroznawstwa: a) o materjałach używanych w zawodzie kandydata, o ich produkcji, zastosowaniu, pochodzeniu, gatunkach, o stosowanych w praktyce sposobach rozpoznawania ich dobroci, o sposobach przechowywania i obchodzenia się z niemi;

6) geografja gospodarcza: rozmieszczenie najważniejszych surowców roślinnych, zwierzęcych i mineralnych w Polsce i w świecie, najważniejsze ośrodki przemysłowe w Polsce. Komunikacja, drogi bite, rzeki, kanały, koleje w Polsce, porty morskie Gdynia i Gdańsk, lotnictwo handlowe;

7) wiadomości o czynnościach i urządzeniach handlowych: pojęcie o czynnościach handlowych, kupiec i pracownicy, spółki akcyjne, firma, rejestr firmowy, współdzielnie, związki kupieckie, związki pracowników handlowych, Izby Przemysłowo-Handlowe; kupno i sprzedaż towarów, znaczenie opakowania, dokumenty handlowe, składy towarowe, asekuracja towarów, giełdy towarowe, wzory i znaki handlowe, banki. Pojęcie o organizacji przedsiębiorstwa handlowego, handel zagraniczny, cła, upadłość, nadzór sądowy.

§ 10. Z przebiegu egzaminu Komisja spisuje protokół. Wiadomości, wykazane przez egzaminowanego z przeemiotów grupy A i grupy B, Komisja ocenia dla każdej grupy osobno, jako „dostateczne" lub „niedostateczne", decydując większością głosów.

Egzaminowanemu, który według oceny Komisji wykazał na egzaminie wiadomości „dostateczne" z obu grup przedmiotów, Komisja wydaje świadectwo złożenia egzaminu, według załączonego wzoru.

W razie ujemnego wyniku egzaminu może egzaminowany zgłosić się ponownie do egzaminu w jednym z następnych terminów, po upływie najmniej 3-ch miesięcy.

Uzyskanie na egzaminie oceny dostatecznej z jednej grupy przedmiotów zwalnia od ponownego egzaminu z przedmiotów tejże grupy przy egzaminie następnym, o ile on nastąpi nie później, niż po pół roku.

Egzaminowany może przystępować do egzaminu najwyżej 3 razy.

§ 11. Do obowiązków Komisji Egzaminacyjnej należy także prowadzenie spisu kandydatów, zgłaszających się do egzaminu, oraz składanie Kuratorjum Okręgu Szkolnego szczegółowego sprawozdania z dokonanych czynności w ciągu 2-ch tygodni po każdorazowem zakończeniu egzaminu.

§ 12. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje aż do odwołania.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:
(—) *Sł. Czerwiński.*

Załącznik do Nr. III. D. 1533/31.

Wzór świadectwa.

KOMISJA EGZAMINACYJNA DLA EKSTERNÓW
przy publicznej szkole dokształcającej zawodowej

w ....

Fotografja

powołana na zasadzie zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dn. 23 maja 1931 r. Nr. III D. 1533/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 65, z r. 1931) decyzją Kuratorjum Okręgu Szkolnego

z dn. .... Nr. ....

pieczęć

Nr.................... Rok....................

ŚWIADECTWO

....
(imię i nazwisko)

urodzony dn. .... 19.... r. w ....

województwo .... wyznania ....

zawodu .... składał egzamin w dn. ....

przed Komisją Egzaminacyjną dla eksternów i w zakresie objętym programem egzaminacyjnym wykazał wiadomości

DOSTATECZNE

Na podstawie wyników odbytego egzaminu, Komisja Egzaminacyjna uznaje, że ....
(imię i nazwisko)

złożył uproszczony egzamin z kursu szkoły dokształcającej zawodowej.

.............................., dnia .... 19.... r

Przewodniczący Komisji:

Pieczęć:

Egzaminatorowie:

Uwaga: Świadectwo niniejsze jest dowodem złożenia egzaminu, przewidzianego w § 2 p. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 14 sierpnia 1930 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 588), oraz w § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1 kwietnia 1931 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. Urz. R. P. Nr. 49, poz. 414).

93.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 25 kwietnia 1931 r. Nr. I· Prez. 2942/31.

w sprawie stosowania zeszytów (kajetów) dostosowanych do formatów papieru, ustalonych przez Polski Komitet Normalizacyjny.

W uzupełnieniu zarządzeń z dnia 14 października 1929 r. Nr. I. Prez. 5185/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 166) i z dnia 1 maja 1930 r. Nr. I. Prez. 2571/30 (Dz. Urz. Min. W. R i O. P. Nr. 6, poz. 85) zezwalam na używanie w szkołach w przyszłym roku szkolnym, t. j. do dnia 31 sierpnia 1932 r. obok zeszytów (kajetów) znormalizowanych również i zeszytów (kajetów) według dotychczasowych formatów.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
(—) *Sł. Czerwiński*

94.

OKÓLNIK

z dnia 25 kwietnia 1931 r. Nr. I. Prez. 3162/31

do dyrekcyj i kierownictw oraz nauczycielstwa wszystkich kategoryj szkół, podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

w sprawie pomocy w pracach Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego nad „Słownikiem geograficznym Państwa Polskiego".

W styczniu b. r. przystąpiło Polskie Towarzystwo Krajoznawcze do wydania „Słownika geograficznego Państwa Polskiego" (Warszawa, ul. Karowa 31) i w tym celu wyłoniło Komitet Redakcyjny, złożony z przedstawicieli nauki. Potrzeba takiego Słownika, który byłby Encyklopedją Ziem Polskich i dawał wyczerpujące informacje o wszystkich osiedlach ludzkich, górach, rzekach, jeziorach i t. p. na terenie całej Rzeczypospolitej, stała się niezbędna zarówno dla instytucyj tak państwowych jak i niepaństwowych. Rozpoczęto już prace przygotowawcze. W celu nawiązania kontaktu z poszczególnemi ośrodkami w kraju organizuje się przy pomocy instytucyj naukowych Komisje Regjonalne, które mają współpracować z naczelnemi organami redakcyjnemi „Słownika" na terenie danego województwa. Ażeby jednak praca Komisyj Regjonalnych mogła dać wyniki niezbędne dla opracowania „Słownika", muszą z Komisjami współpracować ci wszyscy, którzy dzięki znajomości warunków miejscowych w okolicy, którą zamieszkują, mogą w pracy nad „Słownikiem" służyć cenną pomocą.

Do zdania tego szczególnie powołani są nauczyciele, którzy do tak epokowej pracy, jaką jest wydawanie „Słownika geograficznego Państwa Polskiego", powinni odnieść się z całem zrozumieniem. Chodziłoby tu w pierwszym rzędzie o dostarczenie Komisjom Regjonalnym zupełnie wyczerpującego wykazu nazw miejscowych i geograficznych tej gminy, w której nauczyciel wykonywa swą pracę zawodową. Komisje Regjonalne dostarczą w tym celu odpowiednich instrukcyj i wskazówek. W pracy tej mogliby wziąć udział także uczniowie klas wyższych i wszelkie koła i organizacje młodzieży, którym w ten sposób da się możność pracy interesującej i pożytecznej.

Mam nadzieję, że nauczycielstwo pojmie potrzebę i znaczenie stworzenia dzieła tak niezbędnego i poprze gorąco pracę Komisyj Regjonalnych, niosąc im pomoc we wszelkich ich poczynaniach.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
(—) *Sł. Czerwiński*

95.

OKÓLNIK

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 6 maja 1931 roku Nr. I. Prez.- 3249/31

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych

w sprawie uprawiania handlu obnośnego w lokalach urzędowych.

W ostatnich czasach coraz częściej zdarzają się wypadki, że osoby trudniące się handlem obnośnym wykonują swój zawód w lokalach urzędowych podległych mi urzędów, władz i szkół.

Jakkolwiek osoby te posiadają niejednokrotnie odpowiednie uprawnienia, to jednak uważam uprawianie przez nich zawodu w lokalach urzędowych ze względów zasadniczych za niedopuszczalne.

W tym celu, uzupełniając zarządzenie z dnia 11 października 1928 r. Nr. O. Prez. 6340/28, zarządzam, by wstęp do lokali urzędowych podległych mi urzędów, władz i szkół osobom trudniącym się jakimkolwiek handlem był zasadniczo wzbroniony. Dopuszczenie osób tych do lokali urzędowych może nastąpić w wypadkach wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie jedynie po uprzedniem uzyskaniu zezwolenia PP. Kuratorów (Rektora, Dyrektora).

Do powyższego zechcą się wszystkie władze i urzędy, podległe Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ściśle zastosować, jak również wydać analogiczne zarządzenia podległym władzom, urzędom i szkołom.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
(—) *Sł. Czerwiński*

Panom Inspektorom Szkolnym, Dyrekcjom i Kierownictwom wszystkich szkół w Okręgu

podaję do wiadomości i ścisłego przestrzegania w związku z okólnikiem Kuratorjum z dnia 30 października 1928 r. Nr. 0-39108/28 w sprawie zbiórki w lokalach urzędowych z tem, że w wypadkach wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie dopuszczenie osób, trudniących się handlem obnośnym, do lokali urzędowych może nastąpić jedynie po uprzedniem uzyskaniu mojego zezwolenia.

Wilno, dn. 8.VI.1931 r. Nr. 0.17080/31.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) *K. Szelągowski*

96.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 27 maja 1931 r Nr. I-19343/30

do Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie nauczycieli szkół prywatnych i egzaminu praktycznego.

Na podstawie wyjaśnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13.VI 1930 r. Nr. II-13256/30 oznajmiam, że prośby nauczycieli prywatnych szkół powszechnych o dopuszczenie do egzaminu praktycznego nie mogą być uwzględniane, ponieważ obowiązujące przepisy, w szczególności art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 28 poz. 258) i § 4 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 23 listopada 1928 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 98 poz. 881) nie przewidują ewentualności dopuszczania nawet w drodze wyjątku nauczyciela prywatnej szkoły powszechnej do egzaminu praktychnego, stanowiącego kwalifikację zawodową do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych.

Pojęcie stabilizacji nauczyciela, zarówno w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 28 poz. 258) jak i ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) może dotyczyć tylko nauczycieli państwowych (publicznych) szkół.

Z tego powodu nauczyciel prywatnej szkoły powszechnej nie może zgłaszać się do egzaminu praktycznego, a ewentualny przepis w statucie tej szkoły, wymagający takiego egzaminu, winien być odpowiednio zmodyfikowany.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) *K. Szelągowski*

97.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 15-go czerwca 1931 r. Nr. I-17821/31

do Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie zapisów dzieci do publicznych szkół powszechnych.

Ministerstwo W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 28 maja 1931 roku Nr. II-10901/31 — w związku z zarządzeniem swem z dnia 19 marca 1931 roku Nr. II-6291/31 w sprawie celowego przystosowania organizacji szkolnictwa powszechnego do potrzeb wzmożonego napływu dzieci szkolnych — zezwoliło na wcześniejsze przeprowadzenie zapisów dzieci do szkół niż to określa instrukcja Ministerstwa z dnia 20 kwietnia 1923 roku Dz. Urz. Nr. 8 poz. 62, z zaznaczeniem, że najpierw mają być przeprowadzone zapisy dobrowolne z wyznaczeniem na nie conajmniej 3-ch dni, następnie zaś zapisy z urzędu.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa podaję do wiadomości i stosowania.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *J. Małowieski*
Naczelnik Wydziału

98.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 czerwca 1931 r. Nr. O. 18149/31

do Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie kierowania młodzieży do burs Związku Osadników.

Związek Osadników, dążąc do ułatwienia młodzieży z województw wschodnich zdobycia wykształcenia zawodowego, prowadzi w Wilnie 1 i w Warszawie 4 zakłady wychowawcze (bursy). Bursy te przeznaczone są wyłącznie dla młodzieży, uczęszczającej do szkół zawodowych, i mają za zadanie przygotowanie dobrze wykwalifikowanych sił fachowych.

Z uwagi na dogodne warunki, na jakich przyjmowana jest młodzież do burs Związku Osadników, jak również z uwagi na zadania tych za-

kładów Proszę Panów Inspektorów o zainteresowanie kierownictw 7-klasowych szkół powszechnych sprawą kierowania do wymienionych burs najzdolniejszych i najodpowiedniejszych kandydatów.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelągowski*

99.

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 4 maja 1931 r. Nr. II-10053/31

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych

w sprawie Międzynarodowego Kongresu Geograficznego.

Nawiązując do tutejszego zarządzenia z dnia 10 stycznia 1931 r. Nr. II-29015/30, Ministerstwo upoważnia Kuratorjum do udzielenia urlopów, celem wzięcia udziału w Międzynarodowym Kongresie Geograficznym w Paryżu, tylko tym nauczycielom, którzy niezależnie od zaświadczeń, wystawianych przez Polskie Towarzystwo Geograficzne w Warszawie wykażą się odpowiedniemi zaświadczeniami Pana Profesora Eugenjusza Romera jako przewodniczącego delegacji polskiej na wymieniony Kongres, (Lwów, Długosza 25).

Za Dyrektora Departamentu

(—) *Dr. M. Mendys*

Naczelnik Wydziału.

100.

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 26 maja 1931 r. Nr. I. R-5633/31

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych

w sprawie nabywania druków do obrotu za pośrednictwem P. K. O.

W związku z okólnikiem z dnia 3.II.1931 r. L. D. I. 1311/3/31 w sprawie zaopatrywania władz i urzędów państwowych w druki rachunkowo-kasowe, Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. D. I. 6260/3/31 z dnia 16 maja 1931 r. zawiadomiło, że druki potrzebne do obrotu za pośrednictwem P. K. O., mianowicie:

wzór Nr. 1523—zapisek otrzymanych i zużytych książeczek czekowych,
„ „ 1524—dowód przelewu
„ „ 1525—wykaz kwot przekazanych do wypłaty
„ „ 1526—przekaz czekowy,

oraz skarbowe blankiety nadawcze (na zielonym papierze) bez oznaczenia numeru konta z chwilą otrzymania niniejszego będzie dostarczać P. K. O. na zamówienia za zwrotem kosztów nakładu.

Powyższe podaję do wiadomości wślad okólnika Nr. I. Prez-1116/31 z dnia 13 lutego 1931 r.

Naczelnik Wydziału
(—) *A. Nowak*

101.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 1 czerwca 1931 r. N. O-15772/31

do Panów Inspektorów Szkolnych i Dyrekcyj szkół państwowych w Okręgu

w sprawie opłaty stemplowej od stypendjów.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 maja 1931 r. Nr. I. R-14111/30 podaję do wiadomości, że zarządzenie Ministerstwa z dnia 9 października 1930 r. Nr. I. R 10667/30 (Dz. Urz. Kurat. Nr. 13, poz. 154 z r. 1930) w sprawie opłat stemplowych

od zobowiązań majątkowych, wiążących się z przygotowaniem do służby państwowej, ma zastosowanie również i do zobowiązań, składanych przez stypendystów z pośród uczniów wszelkich typów szkół w związku z pobieranemi przez nich stypendjami.

Naczelnik Wydziału

(—) *J. Małowieski*

102.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 6 czerwca 1931 r. Nr. 0-17279/31

do Panów Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie zbierania składek wśród młodzieży szkolnej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 28 maja 1931 r. Nr. I. Prez. 3271/31 wyjaśniło, że ust. 3 okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 stycznia 1931 r. Nr. I. Prez.-7813/30 (Dz. Urz. Kurat. Nr. 3 poz. 31 z 1931 r.) nie ogranicza działalności kół szkolnych Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej i nie zabrania zbierania składek wśród młodzieży szkolnej w tych kołach zorganizowanej.

Tworzenie kół szkolnych L. O. P. P. i popieranie idei o. p. p. i obr. przeciwgaz. zostało ponadto polecone specjalnemi okólnikami Ministerstwa (Nr. 0. Prez. 1891/27 z 13.IV.1927, Nr. I. 21247/27 z 27.III.1928, Nr. 0. Prez. 2337/28 z 6.IV.1928, Nr. II-25128/29 z dnia 14.I.1930), które nie zostały uchylone i obowiązują nadal bez miany.

Naczelnik Wydziału

(—) *J. Małowieski*

103.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 4 V.1931 r. Nr. I-13334/31

do Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie przepisów o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 21.IV.31 r. Nr. II 6021/31 wyjaśniło, że odpis wykazu stanu służby, o którym mowa w punkcie „c" § 6 zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 14.XII.1928 r. zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 ex 1929, poz. 3) oraz wykaz kwalifikacyjny, o którym mowa w § 7 tegoż zarządzenia, mogą być zastąpione przez wyciąg z wykazu stanu służby i kwalifikacyjnego, sporządzony stosownie do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 15.IV.1929 r. Nr. II-2830/29 (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 78).

Inspektor Szkolny jest odpowiedzialny za wiarogodność dat podanych w wyciągu.

Za Naczelnika Wydziału
(—) Stef. Glinicki
Okręgowy Wizytator Szkół

104.

Ogłoszenia.

W sprawie posady kierownika warsztatów i nauczyciela przedmiotów zawodowych.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego podaje do wiadomości, iż w Państwowej Szkole Rzemieślniczo-Przemysłowej w Lidzie jest do objęcia posada kierownika warsztatów i nauczyciela przedmiotów zawodowych.

O stanowisko to ubiegać się mogą inżynierowie posiadający praktykę warsztatową odbytą w zakładach przemysłowych.

Do posady tej przywiązane jest uposażenie unormowane ustawą uposażeniową z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) ze zmianami wprowadzonemi ustawą z dnia 22.XII.1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918) i ustawą z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

Podania należycie udokumentowane należy wnosić do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Wilnie, ul. Wolana 10 w terminie 4-tygodniowym od dnia ogłoszenia niniejszego.

Nr. III 11303/31.

W sprawie zapobiegania szerzeniu się gruźlicy.

Badania naukowo-lekarskie w dziedzinie zwalczania gruźlicy ustaliły, że najczęstszem źródłem zakażania się gruźlicą jest styczność z chorymi na gruźlicę udzielającą się, to znaczy z osobnikami, chorymi na gruźlicę, w których plwocinie znajdują się zarazki gruźlicze.

Chorzy na gruźlicę udzielającą się kaszląc rozpylają zarazki dokoła siebie i przekazują je otoczeniu. Zarazki gruźlicze często mogą być ujawnione w ślinie, na wargach, policzkach i rękach zarówno osób chorych na gruźlicę, jak i zdrowych, przebywających w otoczeniu gruźliczem.

Wśród młodzieży szkolnej, zwłaszcza dziewcząt istnieje zwyczaj powitań przez pocałunki, zastępujące im ogólnie przyjętą formę powitań przez uścisk dłoni. Zwyczaj całowania się kryje w sobie niebezpieczeństwo zakażania gruźlicą—chorobą niezwykle rozpowszechnioną wśród całego społeczeństwa, a więc i wśród młodzieży szkolnej.

Całowanie się często ma charakter automatyczny lub zdawkowy; uczucia przyjaźni mogą być wyrażane w inny niż całowanie się sposób, nie mniej serdeczny.

Dyrekcje i kierownictwa szkół powinny pouczyć o powyższem młodzież i dopilnować, by sposób powitań przez całowanie się został zaniechany.

Nr. O. 13433/31.

W sprawie zmiany ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem.

Kuratorjum zwraca uwagę, że w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 marca 1931 r. Nr. 27 poz. 170, zamieszczona została ustawa z dnia 18 marca 1931 r. o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, a w Dzienniku Ustaw R. P. z dnia 2 maja 1931 r. Nr. 42 poz. 380 zamieszczone zostało rozporzą-

dzenie Ministra Skarbu z dnia 25 marca 1931 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

W sprawie ustanowienia komisji lekarskich dla funkcjonarjuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych.

Kuratorjum zwraca uwagę, że w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 kwietnia 1931 r. Nr. 38 poz. 302 zostało zamieszczone rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 1931 r. o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonarjuszów państwowych i wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych.

W sprawie odroczenia czynnej służby wojskowej.

Kuratorjum zwraca uwagę, że w Dzienniku Ustaw Rz. P. z dnia 10 czerwca 1931 r. Nr. 52 poz. 434 zostało umieszczone rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 marca 1931 r. w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, dotyczące zmiany załącznika do rozporządzenia z dnia 26 marca 1929 r. o wykonaniu art. 61, ustęp ostatni ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym. (Wykaz zakładów naukowych, których uczniowie, bądź słuchacze są uprawnieni do żądania odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej w myśl przepisów art. 61 punkty 1), 2) i 3) ustawy, o powszechnym obowiązku służby wojskowej, której tekst jednolity ogłoszony został w załączniku do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 458).

Miesięcznik „Wychowanie Fizyczne".

Ze sprawozdań rocznych ze stanu w/f wynika, że nie wszystkie szkoły średnie ogólnokształcące, seminarja nauczycielskie i średnie szkoły zawodowe Okręgu prenumerują „Wychowanie Fizyczne", miesięcznik poświęcony zagadnieniom wychowania fizycznego i higjeny, omawianym z punktu widzenia naukowego i potrzeb szkolnych. Kuratorjum zaznacza, że czasopismo to zasługuje na jak największą poczytność i powinno znaleźć się w bibljotekach podręcznych wszystkich w/w szkół.

Adres redakcji: Poznań 3, Park Wilsona (Studjum W. F. Uniwersytetu Poznańskiego).

Prenumerata roczna czasopisma wynosi 12 zł.

Nr. 015245/31.

Film p. t. „Polska w przeszłości i teraźniejszości".

Na skutek pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Kuratorjum zwraca uwagę na film p. t. „Polska w przeszłości i teraźniejszości" opracowany nakładem Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny (Zarząd Główny — Warszawa, Nowy Świat Nr. 35 m. 5).

Film ten zasługuje na rozpowszechnienie w szkołach.

Nr. 017166/31.

105.

Odznaczenia.

„Dyplom Zasługi" za pracę na polu przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego otrzymali:

Inspektorowie szkolni.

Piałucha Piotr, zastępca inspektora szkolnego w Wilejce.

Stawowy Baltazar, inspektor szkolny w Wołożynie.

Nauczyciele.

Hoffman Edward, nauczyciel gimn. państw. im. Ad. Mickiewicza w Wilnie.

Bożek Jan, naucz. 7 kl. publ. szk. powsz. w Lidzie, p. o. instr. ośw. pozaszkolnej.

Boreja Stanisław, naucz.	7 kl.	publ.	szk.	powsz.	w	Holszanach
Bryja Kazimierz	„	„	„	„	„	Dziewieniszkach
Chmielewski Aleksander	„	„	„	„	„	Sołach
Drozdowski Stanisław	4 kl.	„	„	„	„	Kowalach
Frąckiewicz Bronisław	7 „	„	„	„	„	Nowogródku
Fijałkowska Genewefa	4 „	„	„	„	„	Kozłowsku
Ignaszewski Józef	2 „	„	„	„	„	Zaprudzianach
Kasperski Antoni	1 „	„	„	„	„	Giedziewiczach
Menchlówna Anna	1 „	„	„	„	„	Baranowiczach
Osiński Leopold	1 „	„	„	„	„	Wielkich-Lepiach
Ostaszewski Antoni	2 „	„	„	„	„	Gietutach
Senyszyn Grzegorz	1 „	„	„	„	„	Makuciach
Soroko Jan	2 „	„	„	„	„	Naruszancach
Wlazłówna Stefanja	2 „	„	„	„	„	Siwcach
Wyrwicz Władysław	7 „	„	„	„	„	Duniłowiczach
Urban Stanisław	7 „	„	„	„	„	Dokszycach
Urbańska Zofja	7 „	„	„	„	„	Pohrebiszczach.

106.

Konkursy.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko *dyrektora Państwowej Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w Lidzie.*

Kandydaci—dyplomowani inżynierowie posiadający dyplom wyższej uczelni technicznej oraz co najmniej 2-letnią praktykę zawodową nie nauczycielską, ubiegający się o stanowisko, winni odpowiadać warunkom, przewidzianym w ustawie o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1.VII.1926 r., w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Przywiązane do tego stanowiska uposażenie określa ustawa o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9.X.1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) ze zmianami wprowadzonemi ustawą z dnia 22.XII. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918) z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

Podania należycie udokumentowane, skierowane do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego winni wnosić kandydaci w drodze służbowej, przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego Wilno, ul. Wolana 10, najpóźniej do 15 lipca b. roku.

Nr. III 16303/31.

107.

Ruch służbowy.

Szkolnictwo Powszechne.

Mianowani:

1. Janina Bielatowiczówna, naucz. 1 kl. szk. powsz. w Czerkasach, gm. Parafjanowo, pow. dziśnieńskiego z dn. 1.VI 1931 r.

2. Janina Czerwenna, naucz. 1 kl. publ. szk. powsz. w Mielachowiczach, gm. Horodyszcze, pow. baranowicki, z dn. 1.VII 1931 r.

Przeniesieni.

1. Zofja Mindurowa, naucz. 1 kl. szk. w Jatwiezi, gm. zdzięciolskiej, pow. nowogródzkiego, na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Wiedrowiczach, gm. dworzeckiej z dn. 1.VII 1931 r.

2. Franciszek Belczyk, naucz. 3 kl. szk. w Jewłanach, gm. i pow. szczuczyńskiego na stanowisko naucz. 5 kl. szk. w Rożance tegoż pow. z dn. 1.VII 1931 r.

3. Franciszek Kacprzyk, naucz. 1 kl. szk. w Kiezikach, gm. Plusy, pow. brasławski na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Gotowcach gm. Nowy-Dwór, pow. szczuczyńskiego z dn. 1.VII 1931 r.

4. Helena Rychówna, naucz. 1 kl. szk. w Cielakach, gm. i pow. wilejskiego na stanowisko naucz. 7 kl. szk. w Dukształach pow. święciańskiego z dn. 1.VII 1931 r.

5. Stanisława Zarównowa, naucz. 7 kl. szk. w Duksztach pow. święciańskiego, na stanowisko naucz. 4 kl. szk. w Markowie pow. mołodeckiego z dn. 1.VII 1931 r.

6. Aleksander Żmura, naucz. 2 kl. szk. w Janowiczach, gm. kuszelewskiej, pow. nowogródzkiego, na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Mamtinach tegoż powiatu z dn. 1.VII 1931 r.

7. Adolf Laskowski, naucz. 1 kl. szk. w Olenkowcach, gm. Wasieliszki, pow. szczuczyńskiego na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Jelni, gm. Kamionka tegoż pow. z dn. 1.VII 1931 r.

8. Stanisław Wesoły, naucz. 3 kl. szk. w Rakowiczach gm. Różanka, pow. szczuczyńskiego na stanowisko naucz. 2 kl. szk. w Hołynce gm. Różanka z dn. 1.VII 1931 r.

9. Zenon Ugniewski, naucz. 1 kl. szk. w Lipiczance, gm. Orle, pow. szczuczyńskiego na stanowisko naucz. 3 kl. szk. w Dziembrowie, gm. Kamionka, pow. szczuczyńskiego z dn. 1.VII 1931 r.

10. Anna Sołuduchówna, naucz. 2 kl. szk. w Hołynce, gm. Różanka, pow. szczuczyńskiego, na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Zaczepicach, gm. Orla, tegoż pow. z dn. 1.VII 2931 r.

11. Antonina Sitkowska, naucz. 2 kl. szkoły w Wierzbikach, gm. Różanka, pow. szczuczyńskiego na stanowisko naucz. 3 kl. szk. w Rakowiczach tegoż pow. z dn. 1.VII 1931 r.

12. Wiktorja Galicka, naucz. 1 kl. szk. w Lubaczewiczach pow. święciańskiego, na stanowisko naucz. w Kurjanach, gm. Koniebór, pow. suwalskiego.

18. Paweł Latzke, naucz. 1 kl. szk. w Kotnowie, pow. chełmińskiego, na stanowisko naucz. 7 kl. szkoły Nr. 5 w Wilnie z do. 1.VIII 1931 r.

14. Paulina Panfilowa, naucz. 1 kl. szk. w Cielakach, gm. i pow. postawskiego, na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Jerzewie, gm. hoduciskiej, pow. święciańskiego z dn. 1.VIII 1931 r.

15. Marja Cielakowa, naucz. 1 kl. szkoły w Jerzewie pow. święciańskiego na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Cielakach gm. i pow. postawskiego z dn. 1.VIII 1931 r.

16. Józefa Adamowiczówna, naucz. w Siemiennikach pow. wileńsko-

trockiego, na stanowisko naucz. 7 kl. szk. Nr. 6 w Wilnie z dn. 1.VIII 1931 r.

17. Jadwiga Tumanowiczówna, naucz. 6 kl. szk. Nr. 6 w Wilnie na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Siemiennikach pow. wileńsko-trockiego z dn. 1.VIII 1931 r.

18. Kazimiera Klenczewska, naucz. 1 kl. szk. w Uszy pow. mołodeckiego na stanowisko naucz. 1 kl. szk. w Podworancach gm. Turgiele, pow. wileńsko-trockiego z dn. 1.VIII 1931 r.

19. Anna Drwalowa, naucz. 2 kl. szk. w Olesieni gm. worniańskiej, pow. wileńsko-trockiego na stanowisko naucz. w Korużu, gm. mejszagolskiej tegoż pow. z 1.VIII 1931 r.

20. Natalja Siewrukowa, naucz. 2 kl. szk. w Kerużu, gm. mejszagolskiej, pow. wileńsko-trockiego na stanowisko naucz. 7 kl. szk. w Nowej-Wilejce z dn. 1.VIII 1931 r.

Przeniesione w stan pozasłużbowy:

1. Zofja Kopacewiczowa, naucz. 6 kl. szk. w Niechniewiczach, pow. nowogródzkiego z dn. 1.V 1931 r.

Zwolnieni:

1. Aniela Karasiowa, naucz. 6 kl. szk. w Skołowiczach pow. baranowickiego z dn. 30.VI 1931 r.

2. Józefa Mąkosiana, naucz. 7 kl. szk. w Swojatyczach gm. darewskiej pow. baranowickiego z dn. 30.VI 1931 r.

3. Zygmunt Cybulski, naucz. 7 kl. szk. w Swojatyczach gm. derewskiej pow. baranowickiego z dn. 30.VI 1931 r.

4. Józefa Gruchnikowa, naucz. 6 kl. szk. w Stołowiczach pow. baranowickiego z dn. 30.VI 1931 r.

5. Marja Sokołowska, naucz. 2 kl. szk. w Łatyholu gm. wiazyń, pow. wilejskiego z dn. 30.VI 1931 r.

6. Stefanja Sołtysówna, naucz. 1 kl. szk. w Wasilinkach pow. wilejskiego z dn. 30.VI 1931 r.

7. Edward Kościa, naucz. 3 kl. szk. w Liskowie pow. nieświeskiego z dn. 30.VI 1931 r.

8. Zbigniew Czerwiński, naucz. 7 kl. szk. Nr. 5 w Wilnie z dn. 30.VI 1931 r.

9. Felicja Nowacka, naucz. 7 kl. szk. w Połaneczce pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

10. Janina Kobarychowa, naucz. 7 kl. szk. w Połaneczce pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

11. Marja Małyszkowa, naucz. 2 kl. szk. w Prudach pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

12. Kazimierz Zieliński, naucz. 7 kl. szk. w Połoneczcze gm. żuchowicze, pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

13. Tadeusz Srokosz, naucz. 2 kl. szk. w Dołmatowszczyźnie pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

14. Helena Kalinowska, naucz. 3 kl. szk. w Mikolcach gm. miadziolskiej, pow. postawskiego z dn. 30.VI 1931 r.

15. Helena Rosiakowa, naucz. 7 kl. szk. Nr. 10 w Wilnie z dn. 30.VI 1931 r.

16. Bolesław Hołownia, naucz. 3 kl. szk. w Wielkiej Słobodzie, gm. Tuszec, pow. stołpeckiego z dn. 30.VI 1931 r.

17. Franciszka Kretowiczowa, naucz. 1 kl. szk. w Koszenikach, gm. kraśnieńskiej, pow. mołodockiego z dn. 30.VI 1931 r.

18. Klementyna Michalakówna, naucz. 3 kl szk. w Chrólczycach, gm. Kuszelewo, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

19. Stanisław Sereko, naucz. 1 kl. szk. w Ławryszewie, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

20. Aleksander Matoszko, naucz. 3 kl. szk. w Szypach, gm. głębockiej, pow. dziśnieńskiego.

21. Olga Kolankowska, naucz. 1 kl. szk. w Dołhintach, gm. snowskiej, pow. nieświeskiego z dn. 31.VII 1931 r.

22. Jan Tumczyk, naucz. 7 kl. szk. w Derewnie, gm. Derewno, pow. stołpeckiego z dn. 31.VII 1931 r.

23. Zofja Dobrowolska, naucz. 3 kl. szk. w Ciechanowej Słobodzie, gm. Rubieżewicze, pow. stołpeckiego z dn. 31.VII 1931 r.

24. Józef Jabłoński, naucz. 2 kl. szk. w Wereskowie, gm. Lubcz, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

25. Rozalja Fiedorowiczowa, naucz. 7 kl. szk. w Nowogródku z dn. 31.VII 1931 r.

26. Kazimierz Ryszard Liestig, naucz. 2 kl. szk. w Iwiezi, gm. dworzeckiej, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

27. Marja Gorczycka, naucz. 2 kl. szk. w Pinczycach, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

28. Zygmunt Lubieniecki, naucz. 2 kl. szk. w Miratyczach, gm. Rajca, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VII 1931 r.

29. Marja Rzeczycka, naucz. 2 kl. szk. w Litawcach, pow. dziśnieńskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

30. Emilja Jandówna, naucz. 1 kl. szk. w Urbanach, gm. brasławskiej, pow. brasławskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

31. Alina Syrewiczówna, naucz. 7 kl. szk. w Kuszeńcu, pow. wilejskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

32. Marja Sarnecka, nucz. 2 kl. szk. w Poraduniu, gm. ejszyszki, pow. lidzkiego z dn. 31.VIII 1931 r.

33. Jadwiga Poczobut—Odlanicka, naucz. 1 kl. szk. w Zieniewiczach, gm. wawiorskiej, pow. lidzkiego z dn. 31.VIII 1931 r.

34. Jan Moczulski, naucz. 3 kl. szk. w Dalekich, gm. Bolnie, pow. brasławskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

35. Józef Kania, naucz. 2 kl. szk. w Zamoszu, gm. jodzkiej. pow. brasławskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

36. Roman Krukiewicz, naucz. 3 kl. szk. w Zaraczu, pow. brasławskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

37. Karolina Frycówna, naucz. 1 kl. szk. w Klukowiczach, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VIII 1931 r.

38. Janina Kopańska, naucz. 7 kl. szk w. Głębokiem pow. dziśnieńskiego z dn. 31.VIII 1931 r.

39. Jadwiga Krukowa, naucz. 2 kl. szk. w Tuliczewie pow. nowogródzkiego z dn. 31.VIII 1931 r.

40. Adela Płażyńska, naucz. 1 kl. szk. w Morozowiczach, gm. Kuszelewo, pow. nowogródzkiego z dn. 31.VIII 1931 r.

Wystąpili ze służby:

1. Stanisława Bełkówna, naucz. 2 kl. szk. w Domuciowcach, gm. i pow. szczuczyńskiego z dn. 30.V 1931 r.

Unieważnienie dekretu ustalenia:

Unieważniono dekret ustalenia z dnia 9.I 1930 roku Nr. I-31414/29 wydany p. Helenie Rosiakowej, nauczycielce 7 kl. publicznej szkoły powszechnej w Wilnie.

Seminarja Nauczycielskie.

Zwolnieni:

1. Augustyn Ignasik, tymaczasowy nauczyciel Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Szczuczynie lidzkim, z dn. 31.VII 1931 r.

2. Marja Jacynówna, tymczasowa nauczycielka Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Trokach, z dn. 31.VI 1931 r.

3. Lucyna Michalakówna, tymczasowa nauczycielka Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Trokach, z dn. 31.VII 1931 r.

Część nieurzędowa.

Wychowanie społeczno-obyczajowe.

Referat wygłoszony na zjeździe Inspektorów Szkolnych w Wilnie w dn. 19.V. 1931 r. przez Okręgowego Wizytatora Szkół Wiktora Gryglewskiego.

(Dokończenie)

Te skłonności wrodzone winny być również w praktycznem życiu szkolnem wykorzystane, zwłaszcza przy organizowaniu t. zw. dyscypliny szkolnej. Zapewnienie sobie współdziałania dzieci w tej mierze jest ogromnie ważne, nie każdy jednak nauczyciel umie to uczynić.

Ta t. zw. dyscyplina szkolna, względnie formy, w jakiej się ona przejawia jest zawsze charakterystycznym rysem osobowości danego nauczyciela jako wychowawcy, oczywiście nietylko jego ustosunkowania się do zagadnień wychowawczych ale również i jego uzdolnienia w tym kierunku.

Ze wszystkich czynników oddziaływania wychowawczego szkoły na plan pierwszy wysuwam osobę nauczyciela a to dlatego, że bez jego przygotowania uzdolnienia i zdecydowanej woli, wychowanie społeczno-obyczajowe dziatwy zawsze się znajdzie pod dużym znakiem zapytania. Czynnik ten jest tem ważniejszy, że nauczyciel czy chce, czy nie chce, świadomie czy bezwiednie osobą swoją, nawykami i wogóle całem swem zachowaniem się oddziaływa na dziatwę, suggerując jej taki czy inny sposób bycia i odnoszenia się do własnej osoby i otoczenia. Już sam wygląd zewnętrzny nauczyciela odgrywa ważną rolę. Czystość jego ubrania, kołnierzyka, pozapinane guziki, dokładnie zasznurowane trzewiki, uczesane włosy, czyste zęby i t. p. drobne dokładności nie tylko stanowią znakomity przykład do naśladowania tych cech zewnętrznych, bijących w oczy,—są one również dowodem wewnętrznego ładu i opanowania się, mówią o szacunku dla otoczenia i dlatego własną siłą, bez dodatków i komentarzy wychowują dziatwę. Jeśli chodzi o zachowanie się nauczyciela w klasie, to przykład jego może bardzo wiele zdziałać w kierunku uobyczajenia dziatwy, zwłaszcza, że dla przeciętnego dziecka w przecięt-

nej naszej szkole nauczyciel jest wyższym autorytetem aniżeli dom rodzicielski i jego otoczenie. Nie mam zamiaru przeceniać dobrego przykładu jako wielkiego środka wychowawczego, słusznie możnaby bowiem powiedzieć, że dziecko normalnie widzi codziennie wiele przykładów tak dobrych jak złych, częściej jednak naśladuje złe. Jeśli jednak dziecko w jakikolwiek sposób zostanie zmuszone do zastanowienia się nad przykładnem zachowaniem się innej osoby i uzna to zachowanie się za piękne i dobre, przykład spełnia swoje zadanie wychowawcze. Przyjrzyjmy się konkretnemu wypadkowi. Chłopcy w pewnej klasie przyzwyczaili się do trzymania rąk w kieszeni w rozmowie z kolegami i osobami starszemi. Nauczyciel nie czyni tego nigdy, a chcąc chłopców od tego nawyku odzwyczaić zwraca im uwagę na własne zachowanie w ten mniej więcej sposób: „czy zauważyliście, że ja w klasie ani w rozmowie z wami nigdy nie mam rąk w kieszeni? a wiecie dlaczego? oto dlatego, że szanuję was jako młodych obywateli, szanuję was, bo wiem, że pomimo waszych figli i psot jesteście porządnymi chłopcami, a ten mój szacunek nazewnątrz objawia się właśnie w ten sposób, że rąk do kieszeni nie wkładam. Osoba, która rozmawia z drugą osobą, trzymając ręce w kieszeni, lekceważy ją do pewnego stopnia. Pamiętajcie o tem!" Przez takie omówienie przykład nauczyciela nabiera głębszej treści dla dzieci i zmusza je do naśladownictwa. Czasem znowuż nie potrzeba wcale słów,—przykład sam zniewala do naśladowania.

Prawie we wszystkich naszych szkołach są przyrządy do mycia rąk, ale podczas wizytacyj stwierdza się często, że przyrządy te wcale nie są używane, że woda w zbiornikach wyschła i oddawna nie była dolewana. Uważam, że byłoby bardzo pożyteczne, by nauczyciel po lekcji, podczas której używał kredy, brał do rąk zeszyty i książki dzieci, sam zbliżył się do umywalki i obmył ręce, w tym wypadku przykład więcej zdziała aniżeli długie pogadanki na temat potrzeby mycia rąk. W jednej ze szkół wileńskich dziewczynki pierwszego oddziału na początku roku szkolnego pluły na podłogę. Perswazje i pogadanki nie pomagały, lecz kiedy nauczycielka raz i drugi podczas lekcji sama wstała od stołu i podeszła do spluwaczki, dziewczynki poczęły czynić to samo, z początku może zbyt licznie i bez faktycznej potrzeby, lecz w rezultacie od plucia na podłogę radykalnie się odzwyczaiły. Przykładów możnaby mnożyć bez liku. Każdy ruch, każdy moment obcowania z dziećmi pozostawia na podstawie znanego prawa dyfuzji psychicznej coś z duszy nauczyciela na duszach dzieci. To oddziaływanie będzie oczywiście tem silniejsze, im wyższy będzie autorytet nauczyciela wśród dziatwy, a autorytet ten wykuwa się nietylko w izbie lekcyjnej,—wzorowe zachowanie się nauczyciela poza szkołą, jego życzliwy, kulturą i szacunkiem nacechowany stosunek do rodziców, jego udział w pracy oświatowej i społecznej danej okolicy, wreszcie wszystko to, co starsi mówią o nauczycielu wytwarza ten nimb, który pracę wychowawczą nauczycielowi niezmiernie ułatwić może. Najważniejszą jednak cechą dobrego wychowawcy wydaje mi się jego wewnętrzna szczera postawa w stosunku do dzieci i tego wszystkiego, co wspólnie z dziećmi czyni i o czem z niemi mówi. W szkołach naszych bardzo często spotykamy nauczycieli, zwłaszcza nauczycielki, które starają się zniżyć do poziomu umysłowego dzieci, by być lepiej rozumianemi, a czynią to tak, że wytwarza się sztuczny, słodkawo-karmelkowy wzajemny stosunek, który dzieci

odpycha, a często wpaja w nie kłamliwość w postępowaniu z otoczeniem. Dzieci bardzo dobrze odczuwają każdy sztuczny, nienaturalny, specjalnie dla nich wydobyty przez nauczyciela ton. A przecież one żyją swojem naturalnem, rzeczywistem życiem, w które wtargnąć może tylko ten, kto nie pozornie, ale naprawdę, rzeczywiście zainteresuje się tem, co interesuje dzieci. Więcej jeszcze niepożądany dla sprawy wychowania jest inny, biegunowo przeciwny, a spotykany u nas typ nauczyciela. Jest nim zwykle starszy mężczyzna, który nie próbuje współzrozumienia dziecka, ani tych przedmiotów i wiedzy, którą daje dzieciom, staje on zwykle na własnem stanowisku człowieka dorosłego i z tego piedestału głosi wiedzę i kanony moralne. Oczywiście, że taki nauczyciel nie może zyskać sympatji dziecka, a przez to samo i wpływ jego wychowawczy jest mały.

Dziecko często w wyższym stopniu, aniżeli człowiek dorosły odczuwa jakąś cudowną intuicję prawdziwą moralną kulturę człowieka, a ta kultura streszcza się w zdolności wżywania się w istotę, warunki, radości i bóle i najrozmaitsze sytuacje swego bliźniego. Czem więcej bliźnich potrafi jednostka współrozumieć i czem większa jest skala najrozmaitszych sytuacyj, w które ta jednostka potrafi się wżyć, tem kultura jej jest wyższa. Oczywiście, że pod wyrazem „współzrozumienie" i „wżycie się" rozumiem czynną reakcję tej jednostki w każdym wypadku. Otóż ta kultura moralna uzależnia i warunkuje ową wspomnianą przezemnie głęboką szczerą postawę wewnętrzną, która dla każdego nauczyciela jako wychowawcy jest niezbędną i to nietylko w ogólnem odnoszeniu się do dzieci ale podczas każdej lekcji i ona jest głównym czynnikiem decydującym o powodzeniu pracy pedagogicznej, a wielkiej mierze i dydaktycznej. Dziecko musi wyczuć i być przeświadczone, że nauczyciel przedmiot swój, wiedzę, którą z dziećmi na lekcjach wypracowuje, każde nastręczające się zagadnienie traktuje poważnie i z pewnym pietyzmem, że to, co mówi i czyni, również i przeżywa. A tego momentu w szkole naszej prawie, że się nie widzi. Weźmy dla przykładu nauczanie języka polskiego. Nauczyciel opracowuje pewną czytankę etyczną z dziećmi,—zapytujemy go dlaczego czyta ten a nie inny ustęp, a na stu zapytanych w 90 wypadkach nie otrzymamy wytłumaczenia, nie otrzymamy go dlatego, bo nauczyciel wybierając ustępy do przerobienia w szkole pamięta co najwyżej o koncentrowaniu przedmiotów, nie dostrzega natomiast niemniej ważnej sprawy oddziaływania wychowawczego przez przedmioty nauczania, wybiera ustępy naoślep i oczywiście nad głębszem zadaniem ich czytania nie zastanawia się nie przeżywa sam treści poruszanego zagadnienia, postawa jego wewnętrzna jest bierna, lub co gorsze polega na nastawieniu t. zw. wyciągania sensu moralnego i narzucaniu dzieciom pewnego kanonu moralnego. Tymczasem powinien on najpierw dobrze zastanowić się nad tem, jaki ustęp i dlaczego go, będzie czytał. Tylko ta czytanka nadaje się dla danego zespołu klasowego, której treść i idea może być przez dzieci głęboko odczutą i przeżytą,—którą nauczyciel potrafi przetłumaczyć czy przemienić na analogiczne, już dawniej przez dzieci zdobyte doświadczenie i w tem się streszcza jego główna rola. Niepokój duchowy i pewna zaduma nad własnem postępowaniem pod wpływem przeczytanego ustępu i wytworzonego nastroju winna się zbudzić w duszy dziecka samorzutnie, w momencie tym winno być dziecko pozostawione samo sobie, tylko to, co ono wewnętrznie w takiej chwili w rozmowie z sobą samem wypra-

cuje, ma znaczenie dla jego charakteru. Nie wynika z tego, że rola nauczyciela ma być bierną, nauczyciel uwypukla, tłumaczy, zbliża jaknajbardziej do rzeczywistości i wiąże z dotychczasowemi doświadczeniami dzieci treść nową, ściąga ją niejako z abstrakcji na ziemię, lecz nie wyciąga wniosków ani żadnych nakazów postępowania,— to winny zrobić dzieci same, i tylko same dzieci.

Zbytecznem wydaje mi się udowadnianie, że nie tylko przedmioty humanistyczne, jak to się zwykle mówi, kryją w sobie momenty nadające się do wychowania moralnego, wszystkie bowiem bez wyjątku przedmioty nauczania mogą wychowywać w sensie społeczno-obyczajowym, o ile tylko przez nie przebijać będzie świadoma wola i szczera czynna postawa wewnętrzna wychowawcy. Nawet tak dalekie pozornie od zagadnień etycznych przedmioty jak rysunki i roboty ręczne mogą spełnić pierwszorzędną rolę wychowawczą.

Jeśli nauczyciel robót ręcznych wzbudzi zainteresowanie dziecka dla swego przedmiotu i wznieci twórczą radość przy wykonywaniu jakiejś rzeczy, zabawki czy sprzętu, jeśli przekona dzieci, że fałszem jest ogólne zapatrywanie o wyższości pracy umysłowej nad fizyczną z tego rzekomo powodu, że przy pracy fizycznej mięśnie tylko działają, a mniej umysł, jeśli udowodni, że praca fizyczna może być stokroć więcej uduchowioną aniżeli wiele rodzajów pracy fizycznej, wzbudzi tem samem szacunek dla ludzi ciężko fizycznie pracujących, wzbudzi ważne poczucie etyczne, tak bardzo potrzebne dla naszego społeczeństwa, dla obydwóch zarysowujących się jego grup, pracujących fizycznie i t. zw. inteligencji.

Jeśli teraz chodzi o trzeci czynnik oddziaływania wychowawczego szkoły t. j. o organizacje dziecięce, to przyznać trzeba, że szkoły nasze naogół czynnik ten doceniają, lecz często nie umieją go celowo wykorzystać. Organizacyj młodzieży jest w szkołach naszych wiele, może nawet za wiele, lecz ich życie wewnętrzne zaledwie tli się, sztucznym zzewnątrz podsycane ogniem. Jeżeli się teraz bliżej przyjrzymy konstrukcji tych wielorakich organizacyj, wśród których na czoło wysuwają się kooperatywy szkolne i samorządy uczniowskie, łatwo dostrzeżemy pewne charakterystyczne cechy wspólne: 1) organizacje te powołane zostały przez starsze społeczeństwo, 2) obowiązujący regulamin w istocie, w rzeczywistości narzucony został przez starszych, co więcej, ze społeczeństwa starszych zaczerpnięte zostały wzory organizacyjne, funkcje, tytuły władz i t. d. 3), u dziatwy czynny w organizacjach biorącej udział zauważyć się daje pewne napurzenie, pewne stąpanie na koturnach. Wspominają o tem nawet prace literackie o samorządzie szkolnym.

Niektórzy autorowie-praktycy cieszą się widząc młodzież przejętą dumą i powagą piastowanej władzy w samorządzie. Otóż zdaje mi się, że w tej dziedzinie poszliśmy niewłaściwą drogą,—być może, że zasugerowani hasłem, że szkoła winna przygotowywać do życia, daliśmy młodzieży formy organizacyjne takie, jakie ona spotka w życiu, gdy dorośnie, a nie zastanowiliśmy się nad tem, czy formy te dla wieku dziecięcego są odpowiednie, czy są organiczną potrzebą kipiącego życia młodzieży. Pamiętajmy, że szkoła sama w sobie jest życiem i to poważnym fragmentem tego życia i że przygotować do późniejszego życia nie znaczy

zaznajamiać teoretycznie a nawet praktycznie z formami tego przyszłego życia ale przedewszystkiem zbudzić te siły duchowe, które będą w przyszłem życiu społecznem nieodzowne, w tym celu należałoby umożliwić dzieciom wzajemne ich zetknięcie się na gruncie realnych dla nich zagadnień i potrzeb, a następnie umożliwić Im a nawet i pomóc w ujęciu w pewne dziecięce ramy organizacyjne ich dziecięcego życia. Gdy dziecko nauczy się dostrzegać i dzielić przejawy swojego życia zbiorowego z otaczającymi go rówieśnikami, gdy przeżyje głęboko radość wspólnych zabaw, wspólnych wysiłków i niepokojów, gdy zrozumie konieczność pomagania bliźniemu w potrzebie, gdy zazna słodyczy powodzenia i tryumfu w jakiemś wspólnem przedsięwzięciu, choćby to były tylko grupowe czy drużynowe zawody w jakiejś zabawie, to napewno lepiej będzie przygotowane do przyszłego życia społecznego aniżeli przez naśladowanie dalekich od jego zainteresowań form współżycia ludzi starszych. Stąd wypływa wniosek, by przy tworzeniu samorządu w szkole brać za punkt wyjścia nie gotowe formy starszego społeczeństwa, lecz dziecko, jego potrzeby i zamiłowania, jego kolektywny pęd do życia społecznego.

Naturalną potrzebą i najszerszym kręgiem zainteresowań dziecka w wieku szkoły powszechnej jest zabawa i ona we wszelkich swoich formach może i powinna być fundamentem zrzeszania się dzieci, ich uspołeczniania i ich samorządu w tej dziedzinie. W praktyce wygląda to mniej więcej tak: dzieci przychodząc do szkoły przynoszą już z domu swoje ulubione zabawy, nauczyciel pomaga te zabawy zorganizować na szerszem forum, on je stopniowo uszlachetnia i uspołecznia w nich młodzież przez praktyczne wykazywanie potrzeby podporządkowywania własnych kaprysów dobru ogólnemu, wspólnej zabawie. Ma tu nauczyciel okazję do przedyskutowania z dziećmi co wolno, a czego ze względu na dobro innych nie wolno, ma możność układania wspólnie z dziećmi niepisanego narazie regulaminu wzajemnego zachowania się przy tej czy innej zabawie. W ten sposób wżywają się dzieci w pierwsze elementy ich dziecinnego, ale przez nie jedynie za realny uznawanego porządku społecznego. Nadchodzi jesień i zima, dzieci chcą się bawić w domu względnie w murach szkolnych i trzeba im to ułatwić, co więcej wykorzystać dla ich przyszłości.

W jednej szkole na Wołyniu urządzają sobie dzieci raz w tygodniu wspólne zebrania, na których odbywają się różne dziecięce zabawy, są to t. zw. wieczorki, na których pewna część dzieci deklamuje, odczytuje wiersze i zajmujące książki, inna zadaje i rozwiązuje zagadki i rebusy, jeszcze inna przedstawia swe rysunki i prace ręczne z całego tygodnia i t. d. W ten sposób tworzą się według naturalnych zainteresowań dzieci kółka młodzieży bawiące się wspólnie i ćwiczące swe naturalne uzdolnienia i zamiłowania. Czem dzieci starsze tem zabawy ich więcej zróżniczkowane i poważniejsze, a u dzieci najstarszych budzi się chęć przekształcenia swych zabaw na twórczą pozytywną pracę,—pracę, która właściwie jest dalszym ciągiem zabaw, ma dużo pierwiastka lurycznego i przyjemnościowego a równocześnie jest nacechowana myślą o pożytku dla bliźniego, są to t. zw. kółka samopomocy, koła Czerwonego Krzyża i t. p. Młodzież starsza, która przeżyła ze sobą kilka lat wspólnych zabaw i trosk, odczuwa potrzebę zrzeszania się dla dokonania jakiegoś większego celu,

a czyni to samorzutnie pod naciskiem rozbudzonego instynktu społecznego a nie woli nauczyciela. Nasuwa się pytanie, czy tego rodzaju organizację młodzieży, ogniskującą się na wąskim odcinku zabaw, nawet w tym wypadku, gdy ta młodzież nadaje swej organizacji pewne formy samorządowe, można nazwać samorządem. O nazwę sprzeczać się nie warto, stwierdzić jednak wypada, że w zakresie wychowania społeczno-obyczajowego taka konstrukcja zrzeszania się młodzieży jest więcej wartościową, albowiem na naturalnych i wiekowi dziecięcemu właściwych oparta zainteresowaniach kształci charakter i naprawdę przygotowuje do życia społecznego choćby tylko w dzieci przyjemność zrzeszania się dla wspólnych zabaw a później i wspólnej zabawy wpajała.

Tak się przedstawiają w najogólniejszych zarysach trzy główne czynniki oddziaływania wychowawczego szkoły. Teraz wypada się pokrótce zastanowić nad sposobem realizacji wychowania społeczno-obyczajowego w naszej szkole powszechnej. Kardynalnym warunkiem powodzenia w tej pracy będzie uświadomienie i przekonanie nauczycielstwa o potrzebie tego wychowania i ujęcie samej pracy w pewien ramowy plan. W pierwszym rzędzie nauczyciel będzie się musiał zastanowić nad treścią tych zagadnień, które mają się stać punktem wyjścia i przedmiotem jego pracy społeczno-wychowawczej. Nakreślenie stałego programu, podobnego do programów nauczania poszczególnych przedmiotów w szkole jest niewskazane, a nawet z wielu względów obecnie niemożliwe. Można natomiast ułożyć szereg zagadnień etycznych, uzależniając ich dobór od poziomu rozwoju klasy, od wieku dzieci, środowiska, od treści stojącej do dyspozycji czytanki i materjału naukowego poszczególnych przedmiotów, a następnie przy opracowywaniu rocznego rozkładu materjału naukowego w danej klasie pamiętać o tem, że poza celami poznawczemi, poza wzbogacaniem i rozwojem intelektu, co każda lekcja z każdego przedmiotu osiągać winna, musi się na tej lekcji znaleźć coś dla uszlachetnienia serca, wzmocnienia woli i pogłębienia charakteru dzieci. Rolę tę spełnią przemyślane, świadomie powołane i umiejętnie i subtelnie do przeżycia dzieciom przez nauczyciela podane problemy etyczne, tkwiące w materjale nuukowym różnych przedmiotów. To też opracowując roczny rozkład materjału, nauczyciel zastanowi się jakie zagadnienia etyczne wypadnie mu powołać przy wyczerpywaniu poszczególnych etapów tego materjału i to sobie zaznaczy w specjalnej rubryce rozkładu „wychowanie".

Przypuszczać należy, że tego rodzaju układ materjału naukowego wiążący poznanie świata zewnętrznego t. zn. wiedzę materjalną z poznaniem ludzi i stosunków zachodzących między nimi przyczyni się również znakomicie do pogłębienia samego nauczania, które nabierze dla dziecka i nauczyciela nowej, niejako uduchowionej treści i będzie przepojone pewną myślą wyższą, ideą nadrzędną, wskazującą ustawicznie główny cel wszelkich poczynań, trudów i pracy ludzkiej, t. j. pożytek ogólny.

X Polski Kongres Przeciwalkoholowy.

Dziewiąty Polski Kongres Przeciwalkoholowy, który w grudniu 1930 r. pod protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, a pod przewodnictwem prof. Pawła Gantkowskiego z Poznania, obradował w Wilnie, uchwalił, że następny Zjazd ogólno-polski ma być w Krakowie. Ponieważ zaś poprzednio na rok bieżący zapowiedziany do Warszawy Międzynarodowy Kongres Przeciwalkoholowy został na życzenie Międzynarodowego Biura do Walki z Alkoholizmem w Lozannie odłożony do r. 1932, przeto Komitet Organizacyjny Kongresów Przeciwalkoholowych w Polsce pod przewodnictwem red. Jana Szymańskiego w Warszawie postanowił, że *dziesiąty Polski Kongres Przeciwalkoholowy odbędzie się w Krakowie, w dniach 11, 12 i 13 października 1931 r.*

Jego organizację na miejscu powierzył tenże Komitet prezesowi krakowskiego Okręgu Polskiego Towarzystwa Walki z Alkoholizmem, „Trzeźwość", p. Kazimierzowi Kalinowskiemu, który z pośród miejscowych działaczy abstynenckich powołał do życia ścisły Komitet Wykonawczy, zaprosiwszy do Komitetu Honorowego najwybitniejszych przedstawicieli Nauki, Władz, Instytucyj publicznych i organizacyj społecznych. Protektorat nad Komitetem Kongresowym przyjąć raczyli: Książę Metropolita Adam Sapieha, Wojewoda Dr. Mikołaj Kwaśniewski, Generał Dowódca Aleksander Narbut-Łuczyński i Prezydent m. Krakowa inż. Karol Rolle.

Prezydjum Komitetu ścisłego przystąpiwszy do prac przygotowawczych, zawiadamia niniejszem zainteresowane Instytucje i Organizacje w Rzeczypospolitej o ustaleniu terminu Kongresu i jak najuprzejmiej zaprasza do licznego w nim udziału z całej Polski zarówno Lekarzy, Pedagogów, Socjologów, Kryminologów i Ekonomistów ze świata naukowego, jakoteż Publicystów i Działaczy społecznych, praktykujących na wszelkich niwach pracy publicznej, jakie tylko mogą być walką z alkoholizmem zainteresowane, lub bezpośrednio dotknięte jego klęską.

Kongres pracować będzie w ciągu 3 dni na zebraniach plenarnych (referaty do 30 minut i bez dyskusji), oraz w sekcjach (referaty do 20 minut i z dyskusją). Przewidziane są sekcje: duszpasterska, pedagogiczna, kobieca, lekarska, kryminologiczna, wojskowa, kolejowa i ogólna. Referaty zgłaszać do biura Komitetu uprasza się jak najwcześniej, a najpóźniej do 1 września b. r.

Uczestnicy Kongresu korzystać będą ze zniżek kolejowych, oraz ułatwień co do noclegów i przy zwiedzaniu zabytków Krakowa, referenci nadto z zasiłków na koszta podróży.

Kazimierz Kalinowski
prezes

Dyr. Dr. Władysław Stryjeński
wiceprezes

Prof. Dr. Tadeusz Strumiłło
wiceprezes

Adres Komitetu: Kraków, ul. Jabłonowskich L. 22, m. 5.

Bibljoteczki Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej.

Księgarnia Gebethnera i Wolffa w Warszawie wydała *Bibljoteczkę Uniwersytetów Ludowych i Młodzieży Szkolnej*, której katalogi wraz z wyjaśnieniem sposobów jej stosowania zostały w marcu b. r. rozesłane do wszystkich szkół powszechnych Rzeczypospolitej.

Bibljoteka obejmuje 242 tomiki, w których pomieszczono wybitne utwory literatury polskiej i obcej o wielkiej wartości estetycznej i kulturalnej, a dobrane i objaśnione w ten sposób, by czytelnik nawet bardzo mało przygotowany mógł z nich korzystać. W szczególności do użytku szkolnego poleciło Ministerstwo W.R. i O.P. dotychczas 72 temiki, a cały zbiór nadaje się jako doskonała pomoc w pracy zarówno szkolnej, jak też ogólno-oświatowej.

Taniość pojedyńczych tomików, jak również całego zbioru, który można nabywać na spłaty ratalne, ułatwia zarówno kierownictwu Szkół czy Kursów i kółek utworzenie zawiązku dobrej bibljoteki. Wspomniany powyżej katalog wysyłają na każde żądanie bezpłatnie oraz przyjmują zamówienia ratalne księgarnie Gebethnera i Wolffa w Warszawie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Wilnie i Zakopanem.

Wydawnictwa.

Ukazała się w druku praca *Aleksandra Litwina* p. t.: **Egzamin praktyczny dla nauczycieli szkół powszechnych.**

W pierwszych rozdziałach omawia autor znaczenie i cele, oraz rodzaje i charakter tego egzaminu. Rozdział trzeci omawia program wymagań, więc wiadomości z psychologji dziecka, organizację pracy wychowawczej i nauczania, zasady higjeny szkolnej, ustawodawstwo szkolne, nowe kierunki pedagogiczne.

Rozdział 4, najobszerniejszy, poświęcił autor przygotowaniu do egzaminu. W zakończeniu omawia stosunek zakładów kształcenia nauczycieli do egzaminu praktycznego i podaje spis podręczników i książek do lektury podstawowej i uzupełniającej —w dodatku wreszcie przytacza w całości przepisy ministerjalne o egzaminie praktycznym.

W ten sposób skonstruowana jest książka *Litwina* niezbędną dla każdego nauczyciela, przygotowującego się do egzaminu praktycznego w szkole powszechnej. (Nakład Gebethnera i Wolffa Cena zł. 2.50).

Druk. „Lux", Wilno